

SIMON ROZENDAAL

Minieme dosis PFAS schaadt gezond verstand

Omwonenden zeggen op hoorzittingen zeker te weten dat hun gezinsleden kanker hebben opgelopen door Chemours in Dordrecht. Anderen vertellen doodsbenauwd te zijn voor de ‘kankerzooi’.

Het kan u moeilijk zijn ontgaan, het land is in de ban van PFAS. Deze per- en polyfluoralkylstoffen – een grote groep chemicaliën – zijn stabiel en inert. Daarom worden ze gebruikt als anti-aanbaklaag (teflon) in koekenpannen en aan de binnenkant van pizzadozen. De binding tussen koolstof en fluor is inderdaad hecht, zo kan ik als chemicus bevestigen. Stoffen met een koolstof-fluor-verbinding zoals PFAS zijn dus moeilijk afbreekbaar. Zo moeilijk dat ze ook wel *forever chemicals* worden genoemd.

Wie over een intact gezond verstand beschikt, realiseert zich dat deze kwalificatie een nuancering van de risico's impliceert. Er zit in de mond of het maagdarmsstelsel geen toverstokje dat PFAS opeens reactief maakt. Het is van tweeën een. Of een substantie is agressief en dan is ze makkelijk afbreekbaar, of een substantie is moeilijk afbreekbaar en dan ook niet zo bijster agressief.

Hoe dan ook, PFAS zijn overal. Waar we ook zoeken, we vinden ze. In Barendrecht (zwemplas), Dordrecht (recreatieplas), Sliedrecht (kippeneieren). En zonder uitzondering gaat het over wat in het nieuws als zeer hoge concentraties wordt bestempeld.

NRC: ‘Ongezonder hoge concentratie in het bloed van omwonenden.’

NOS: ‘Schrikbarend hoge concentraties in water omgeving Chemours-fabriek.’

Dit is absurd. Niet die concentraties, maar de berichtgeving. Laten we een voorbeeld nemen. *NRC* heeft zich net als het tv-programma *Zembla* vastgebeten in PFAS en brengt er bijna wekelijks een lang verhaal over. Onlangs liet de krant veertig Sliedrechtse eieren verzamelen en testen op een laboratorium in Amsterdam.

Wat denkt u, zat er 3,4 procent PFAS in de eieren? Welnee. In een van de eieren troffen de onderzoekers 0,000 000 34 procent aan. Zes nullen achter de komma, dat kun je toch niet met goed fatsoen ‘schrikbarend’ of ‘on gezond hoog’ noemen? Misschien voor mensen die dagelijks zes miljoen eitjes consumeren, iets wat ook om andere redenen niet aanbevelenswaardig is.

Maar het is meer dan de norm, luidt dan het antwoord. Klopt. Maar daar moet wel bij worden verteld dat die normen extreem streng zijn en elk jaar strenger worden. De Alliance for Risk Assessment, een organisatie waarin 24 onderzoekers uit acht landen samenwerken, kwam tot de conclusie dat de PFAS-normen in de meeste landen overdreven zijn.

De vele gezondheidsinstanties overtoepen elkaar in chemische preutsheid. Zo vond het RIVM (het nationale instituut voor volksgezondheid) in 2016 een consumptie van 87 nanogram (0,000 000 087 gram) per kilo lichaamsgewicht per week veilig. Maar toen verlaagden de Europese instanties de norm met een factor twintig. Eerst vond het RIVM dat belachelijk maar er werd druk uitgeoefend vanuit Brussel op Bilthoven en dus hanteert nu ook het RIVM deze absurde norm.

In weer een ander *NRC*-verhaal kregen we een kijkje achter de schermen. De normen worden niet door toxicologen of artsen bepaald maar door juristen! In 2019 wilde het RIVM een bepaalde PFAS-norm, maar de juristen van het ministerie vonden dat de detectiegrens (dat wat apparaten kunnen meten) tot norm zou moeten worden verheven. Hoppa, opeens werd de norm dertig tot zeventig maal strenger dan wat de gezondheidsdeskundigen in Bilthoven redelijk vonden, maar de juristen uit Den Haag kregen hun zin. Zo komen we dus aan zulke wereldvreemde normen.

De moraal van dit verhaal? Het is tamelijk onwaarschijnlijk dat PFAS erg ongezond zijn, al helemaal niet in de hallucinant lage concentraties waarin ze voorkomen. De Amerikaanse toxicoloog Susan Goldhaber noemt PFAS op de website van de American Council on Science and Health zelfs ‘behoorlijk veilig’.

Wel lijkt duidelijk dat minieme concentraties PFAS (nogmaals: zes nullen achter de komma!) het gezond verstand wegvreten. Bij juristen van het ministerie, bij journalisten van kwaliteitskranten, bij politici en ja helaas ook, bij omwonenden.

EW

Het zijn niet de toxicologen of artsen die de PFAS-normen vaststellen, maar de juristen